

A rendvédelmi dolgozók sztrájkhoz való joga

A közelmúltban nagy tömegeket érintő sztrájkok, az azokkal kapcsolatban megnyilvánuló, széles körű szakmai és társadalmi viták egyértelműen bizonyították, hogy a magyar jogrendszerben a sztrájk jogszerű gyakorlásának szabályai nincsenek megfelelően kidolgozva. A sztrájkjognak – gyakorlatilag – nincs olyan tényállási eleme, amelynek egységes lenne az értelmezése a munkavállalói és a munkaadói oldalon, illetve akár a jogalkotók, akár a jogalkalmazók körében. Még inkább problematikusak a rendvédelmi szervek hivatásos állományának sztrájkhoz való joga tiltásával kapcsolatos dilemmák, ami megkívánja, hogy azok minél szélesebb körben ismertté váljanak, és a társadalom széles rétegei érezzék felelősséget azok megoldásában.¹ Ezekre figyelemmel a szóban forgó társadalmi réteg sztrájkjogáról szeretném röviden kifejteni álláspontomat.²

1. A rendvédelmi szervek dolgozói sztrájkjogát meghatározó hatályos magyar jogszabályok

Alkotmányunk 70/C. § (2) bekezdése szerint: „A sztrájkjogot az ezt szabályozó törvények keretei között lehet gyakorolni.” Ezen kívül az Alkotmány nem rendelkezik a sztrájkjogról, de azt megállapíthatjuk, hogy a szakszervezeti jogok kontextusába helyezi.

A sztrájkjogot részleteiben az 1989. évi VII. törvény (továbbiakban: sztrájktörvény) szabályozza. Eszerint a dolgozókat a gazdasági és szociális érdekeik biztosítására megilleti a sztrájkjog. Ezen általános szabály alól maga a törvény csak szűk körben tesz kivételt. A sztrájktörvény 3. § (3) bekezdése szerint: „Nincs helye sztrájknak, ha az az életet, az egészséget, a testi épséget vagy a környezetet közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné, vagy elemi kár elhárítását gátolná.” Ezt a szabályt – figyelemmel az élethez és az emberi méltósághoz, valamint az egészséges környezethez való alkotmányos jogokra – indokoltnak és a nemzetközi gyakorlathoz igazodónak tartom.

A sztrájktörvény személyi jellegű sztrájk tilalmat is felállít. „Nincs helye sztrájknak az igazságszolgáltatási szerveknél, a Magyar Honvédségnél, a rendvédelmi, rendészeti szerveknél, és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál.”³ Ugyanakkor az államigazgatási szervek dolgozói (közalkalmazottak, köztisztviselők) a Kormány és az érintett szakszervezetek megállapodásában rögzített sajátos szabályok mellett, gyakorolhatják sztrájkjogukat.⁴

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 27. § (2) bekezdése nem engedi meg a hivatásos állomány érdekképviselői számára a sztrájk szervezését: „Az érdekképviselői szervek e törvény keretei között szabadon működhetnek és gyakorolhatják jogosítványaikat. Sztrájkot azonban nem szervezhetnek, és tevékenységükkel nem akadályozhatják meg a fegyveres szerv rendeltetésszerű működését, a parancsok és intézkedések végrehajtását.”

Az Alkotmánybíróság 673/B/1990. határozatában úgy foglalt állást, hogy a sztrájktörvény 3. § (2) bekezdése nem ellentétes a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1976. évi. 9. tvr.) 8. cikkének 2. bekezdésével, amely így szól: *„E cikk nem akadályozza, hogy e jogoknak a fegyveres erők, a rendőrség, valamint az*

¹Rendvédelmi szervnek minősülnek: a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, az állami és hivatásos tűzoltóság, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok. (Lényegében ezek a szervek azok, amelyek a sztrájktörvény 3. § (2) bekezdésében fegyveres erők, fegyveres testületek és rendészeti szervek megjelöléssel szerepelnek.)

²Álláspontom a Magyar Honvédség állományára nem vonatkozik, mert azok nem tartoznak a rendvédelmi szervekhez, s nem irányadó rájuk a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény, hanem külön törvény, a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény hatálya alá tartoznak.

³(Sztrájktörvény 3. § /2/ bek. első mondata)

⁴(Sztrájktörvény 3. § /2/ bek. második mondata)

államigazgatás tagjai által történő gyakorlását törvényes korlátozásnak vessék alá". Az Alkotmánybíróság nem találta ellentmondásosnak a sztrájk törvény 3. § (2) bekezdésében foglalt korlátozást a Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettség tartalmával sem.

2. A rendvédelmi dolgozók sztrájkjogának kereteit a hazánk által aláírt és törvénnyel kihirdetett nemzetközi egyezmények

A közszolgálatban foglalkoztatottak szervezkedési szabadságának védelméről és a foglalkoztatási feltételeik megállapításával kapcsolatos eljárásokról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1978. évi 64. ülészakán elfogadott 151. számú Egyezmény kihirdetéséről rendelkező 2000. évi LXXIII. törvény kifejezetten a közsférában foglalkoztatottak kollektív jogaival foglalkozik. Ez az Egyezmény 1995. január 4-én lépett hatályba hazánkra nézve. A törvénnyel kihirdetett Egyezmény hatálya a hatóságok által foglalkoztatott valamennyi személyre kiterjed, de a nemzeti jogalkotásnak kell megállapítania azt, hogy a jelen Egyezményben meghatározott jogok mennyire irányadók azon magas beosztású munkavállalókra, akik általános ügydöntő vagy vezető feladatokat látnak el, illetve azokra, akiknek feladatai szigorúan bizalmas jellegűek. A nemzeti jogalkotás határozza meg azt is, hogy mennyiben alkalmazzák az Egyezmény rendelkezéseit a fegyveres erőkre és a rendőrségre.

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 154. számú Egyezménye a közsféra vonatkozásában kizárólag azt engedi meg, hogy a nemzetállam a közsféra alkalmazottaira nézve speciális szabályokat alkosson. Azt viszont nem tartalmazza, hogy a közsféra alkalmazottai csak a konzultáció (kollektív tárgyalás) jogával élhetnek. Ezen Egyezményhez is csatlakozott hazánk. A kollektív tárgyalások előmozdításáról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1981. évi 67. ülészakán elfogadott 154. számú Egyezmény kihirdetéséről a 2000. évi LXXIV. törvény rendelkezik, amely szintén 1995. január hó 4. napjától hatályos. Az Egyezmény 1. cikk 2. pontja is azt hangsúlyozza, hogy *„Azt, hogy jelen Egyezményben nyújtott rendelkezések milyen mértékben terjednek ki a fegyveres testületekre és a rendőrségre, nemzeti jogalkotás, illetőleg a nemzeti gyakorlat határozhatja meg.”*

Az Európa Tanács 1961-ben fogadta el az Európai Szociális Kartát (Karta), melynek hazánkba való kihirdetéséről az 1999. évi C. törvény szól. A Karta 1988. évi Kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetése is megtörtént a 2005. évi XCVIII. törvénnyel. A Karta tulajdonképpen felsorolja a szociális jogokat és megfogalmazza tartalmukat, melyeket a részes államoknak biztosítaniuk kell.

A Karta a sztrájkjogról a béralkuhoz való jog keretében így rendelkezik: *„A béralku megkötésére irányuló tárgyalások folytatására való jog tényleges gyakorlásának biztosítására a Szerződő Felek ... elismerik a dolgozók és a munkaadók jogát az érdekkonfliktusok esetén történő kollektív fellépésre, beleértve a sztrájkhoz való jogot is, azon kötelezettségek függvényében, amelyek a korábban életbe lépett kollektív szerződésekből eredhetnek”*⁵

A sztrájkjog korlátozása csak a Karta 31. cikke körében megengedett, ami így szól: *„I. Az I. Részben meghatározott jogokat és alapelveket tényleges megvalósításuk és a II. Részben biztosított gyakorlati alkalmazásuk során semmiféle olyan megszorításnak vagy korlátozásnak nem szabad alávetni, amelyeket ezekben a Részekben nem tettek kifejezetten lehetővé, kivéve a jogszabályban meghatározott olyan megszorításokat és korlátozásokat, amelyek egy demokratikus társadalomban mások jogainak és szabadságjogainak vagy a közérdek, a nemzetbiztonság, a közegészségügy vagy a közérkölc védelmében szükségesek.*

2. A jelen Kartában meghatározott jogoknak és kötelezettségeknek a Karta által lehetővé tett korlátozásai kizárólag csak abból a célból alkalmazhatóak, amelyekre azokat lehetővé tették.”

---

⁵ (Karta 6. cikk. 4. pont).

A Karta hivatkozott rendelkezéseiből számomra az következik, hogy a rendvédelmi szervek hivatásos állománya vonatkozásában sem tiltható meg teljes egészében a sztrájkjog, csak – a 31. cikk szerint – korlátozható, mégpedig a közérdek, a nemzetbiztonság, a közegészségügy vagy a közérkölcös védelme érdekében.

Ugyanezen következtetésekre jutottam az Európa Tanács Rendőrségről szóló 690/1979. számú határozata tartalmából is, amely szerint „*A Közgyűlés ... úgy ítéli meg, hogy az emberi jogok védelmének európai rendszerét erősítené, ha a rendőrségre vonatkozó szolgálati szabályzat tekintetbe venné az alapvető emberi- és szabadságjogokat ... a rendőrtisztviselők számára ugyanolyan jogokat (jogállást) kell biztosítani, mint az állami tisztviselőknek*”.

Hasonló megfogalmazást tartalmaz a Rendőrszakszervezetek Európa Tanácsának II. Kongresszusán (1992. november 6.) elfogadott Európai Rendőri Charta is. A rendőrségi szervezet működését és tevékenységét szabályozó normáknak lehetővé kell tenniük minden tag számára a magán- és közösségi jogok és szabadságjogok gyakorlását, mégpedig – a demokratikus korlátozásokon túlmenő – mindenfajta behatárolás nélkül annak érdekében, hogy hivatali cselekvéseiket a jogi-alkotmányos rend tiszteletben tartásával, részrehajlás nélkül, faji vagy ideológiai diszkriminációtól mentesen végezzék, visszautasítván a korrupciót, az intézkedéseikből következő cselekedetek pedig ne ütközzenek törvénybe.

3. Összegzés

El kell dönteni tehát, hogy szükséges és megalapozott-e a rendvédelmi szervek hivatásos állománya sztrájk jogának teljes körű tiltása? Ki kell-e alakítani egy olyan mechanizmust, amely szelídebb eszközökkel tölti ki azt a rést, amit a sztrájkjog tiltása e területen okoz?

Úgy gondolom nem vitatható, hogy a szóban forgó hivatásos állományúakat ugyanazon jogok kell hogy megillessék, mint a többi polgárt. Ezen jogok korlátozása csak akkor lehetséges, ha a megszorítás szükséges a rendvédelmi dolgozót foglalkoztató szerv demokratikus társadalomban való funkcionálásához.

Véleményem szerint a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) már hivatkozott 27. § (2) bekezdése szerinti általános sztrájk tilalom idejét múlt rendelkezés, 1999. november 14-től, vagyis az Európai Szociális Karta 1999. évi C. törvénnyel való kihirdetése óta nem felel meg a nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeinknek, vagyis *sérti a jogállamiság elvét és Alkotmányunk 7. § (1) bekezdésében foglaltakat, ami szerint: „A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”*

Mindezek alapján szükséges és támogatandó lehet az 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 27. § (2) bekezdésének és ebből adódó egyéb (pl. szolgálati viszonyból fakadó kötelezettségek) rendelkezéseinek, valamint a kapcsolódó normák (Pl. sztrájkjokról szóló törvény) felülvizsgálata. Természetesen figyelemmel kell lenni arra, hogy az egyes rendvédelmi szervek funkciója más és más, továbbá hogy egy esetleges sztrájk ne lehetetlenítse el, alapvetően ne akadályozza a fegyveres szerv munkáját, s ne veszélyeztesse a közbiztonság védelmét, mint társadalmi érdeket (un. elégséges szolgáltatás).⁶

Dr. Pajcsicsné dr. Csóré Erika
szakmai főtanácsadó
Országgyűlési Biztos Hivatala

⁶Meggyőződésem, hogy mindez nem mond ellent az Alkotmánybíróság 673/B/1990. határozatában foglalt azon álláspontnak miszerint a rendőrség, valamint az államigazgatás tagjai által történő sztrájkjog gyakorlása törvényes keretek között korlátozható. A korlátozás ugyanis a szó nyelvtani értelmében sem jelent teljes tiltást.